

**Wyrok z dnia 28 sierpnia 1997 r.
II UKN 206/97**

Okres deportacji do ZSRR w latach 1939-1956 może być równocześnie okresem pracy przymusowej w rozumieniu art. 2 ust. 2 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) i podlegać zaliczeniu do stażu ubezpieczeniowego w podwójnym wymiarze jako okres składkowy.

Przewodniczący SSN: Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 1997 r. sprawy z wniosku Wandy W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Z. o emeryturę, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 10 października 1996 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Z. odmówił Wandzie W. przyznania prawa do emerytury pracowniczej uznając, że nie wykazała wymaganego okresu zatrudnienia wynoszącego 20 lat.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 21 maja 1996 r. oddalił odwołanie wnioskodawczyni od tej decyzji. Sąd Wojewódzki ustalił, że wnioskodawczyni w okresie od lutego 1940 r. do sierpnia 1946 r. była deportowana w ZSRR. Okres ten uznał jako nieskładkowy, a więc podlegający zaliczeniu w podwójnym wymiarze, ale nie więcej niż w wysokości 1/3 okresów składkowych. Za takie Sąd Wojewódzki uznał okresy pobytu wnioskodawczyni w łagrze od października 1949 r. do kwietnia 1956 r. liczony podwójnie oraz okresy zatrudnienia wnioskodawczyni od maja 1976 r. do grudnia 1976 r. oraz od września 1983 r. do stycznia 1984 r. Łącznie więc Sąd Wojewódzki uznał, że wnioskodawczyni posiada 14 lat i 10 dni okresów składkowych, a po dodaniu okresów nieskładkowych, nie więcej niż w wymiarze 1/3, łącznie prowadzi to do uznania 18 lat 6 miesięcy i 10 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 10 października 1996 r. [...] oddalił rewizję wnioskodawczyni. Sąd Apelacyjny uznał, że bezspornie ubezpieczona wykazała 14 lat i 10 dni okresów składkowych (pobyt w łagrze liczony podwójnie i okresy zatrudnienia). Stwierdził, że okres deportacji (od lutego 1940 r. do sierpnia 1946 r.) jest wymieniony w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz

niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) i zgodnie z przepisem jej art. 13 podlega zaliczeniu do okresu zatrudnienia, od którego zależy prawo do emerytury w wymiarze podwójnym. Jednak przy ustalaniu okresów uprawniających do świadczeń emerytalnych mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent ... (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), w której zgodnie z art. 4 ust. 1 okres deportacji został uznany okresem nieskładkowym, który według art. 6 ust. 1 uwzględnia się w wymiarze podwójnym, jednak w rozmiarze nie przekraczającym 1/3 uwzględnionych okresów składkowych (art. 4 ust. 2). W przypadku ubezpieczonej może on być więc zaliczony tylko w wymiarze 4 lat 8 miesięcy i 3 dni, co powoduje, że nie posiada ona wymaganej ilości okresów składkowych i nieskładkowych.

Od tego wyroku kasację złożyła wnioskodawczynie. Zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez przyjęcie, że nie wykazała iż w okresach od 1940 r. do 1946 r. oraz od 1949 r. do 1956 r. pracowała w warunkach, które powodują, że powinny być zaliczone podwójnie. Zarzuciła też naruszenie prawa procesowego przez nierozważenie dołączonego do wniosku dokumentu z okresu pobytu w Kazachstanie. Ubezpieczona w kasacji wywodzi, że okres deportacji do ZSRR od 1940 r. do 1946 r. był dla niej okresem represji i pracy przymusowej. Powinien więc być jej zaliczony podwójnie zgodnie z art. 2 ust. 2 lit. b ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia przepisów postępowania przez nierozważenie wszystkich dokumentów złożonych przez wnioskodawczynię mógłby być uznany za zasadny, gdyby w kasacji wskazano przepis postępowania, który został w ten sposób naruszony. Kasacja tego wymagania nie spełnia i w tym zakresie nie zawiera usprawiedliwionej podstawy.

Słuszny jest natomiast zarzut naruszenia prawa materialnego polegający na niezastosowaniu art. 2 ust. 2 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń uwzględnia się jako okres składkowy okres pracy przymusowej wykonywanej na obszarze ZSRR w czasie od dnia 17 września 1939 r. do dnia 31 grudnia 1956 r. Wnioskodawczynie w okresie od lutego 1940 r. do sierpnia 1946 r. przebywała na zesłaniu w ZSRR. Twierdziła jednak, że w tym czasie pracowała przymusowo. Okres ten Sady obu instancji zaliczyły wnioskodawczynie tylko jako nieskładkowy okres wymieniony w art. 4 ust. 1 ustawy o rewaloryzacji. Bez jakichkolwiek natomiast ustaleń faktycznych co do wykonywania przez wnioskodawczynię pracy w tym czasie, charakteru tej pracy i ewentualnego przymusu w jej podjęciu i wykonywaniu, nie zastosowały do wnioskodawczynie wskazanego przepisu art. 2 ust. 2 pkt 2 lit. b ustawy o rewaloryzacji. Stwierdzić trzeba, że okresy deportacji i pracy przymusowej w rozumieniu wskazanych przepisów mogą się na siebie nakładać. Jeżeli w czasie deportacji osoba przebywająca na niej zostaje nadto zobowiązana do pracy przymusowej, to okres takiej pracy powinien jej być zaliczony do stażu ubezpieczeniowego jako okres składkowy. Przy spełnieniu przesłanek z art. 13 ustawy z dnia 24 stycznia

1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) to zaliczenie powinno nastąpić w wymiarze podwójnym. Przy twierdzeniach wnioskodawczynie takich jak w niniejszej sprawie Sądy powinny poczynić ustalenia dotyczące wykonywania przez wnioskodawczynię pracy w czasie pobytu na deportacji i ocenić charakter tej pracy, a zwłaszcza czy może być ona uznana za przymusową w rozumieniu wskazanego przepisu art. 2 ust. 2 pkt 2 lit. b ustawy o rewaloryzacji, przy zastosowaniu wypracowanych w orzecznictwie poglądów (por. wyrok z dnia 7 czerwca 1995 r., II URN 8/95, OSNAPiUS 1995 nr 21 poz. 268; wyrok SA w Rzeszowie z dnia 31 stycznia 1994 r., III AUr 24/94, OSA 1994 nr 11-12 poz. 82; wyrok SA w Katowicach z dnia 17 listopada 1994 r., III AUr 401/94, Prawo Pracy 1995 nr 9 str. 50; wyrok SA w Białymstoku z dnia 17 lipca 1991 r., III AUr 31/91, OSA 1992 nr 2 str. 55; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 29 października 1991 r., III AUr 392/91, Wokanda 1992 nr 3 str. 30; wyrok NSA z dnia 21 września 1994 r., V SA 1528/94, ONSA 1995 z. 3 poz. 125).

Wobec powyższego na podstawie art. 393¹³ § 1 Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====